پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی
سال دهم / شماره ۴۰ / زمستان ۱۳۹۷
صفحه ۱ تا ۲۰

ارتباط بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی (مطالعه موردی شرکت‌های صنایع محصولات شیمیایی و مواد و محصولات دارویی)

شکراله خواجوی[۱]
سمیه حسینی‌نیا[۲]
طاهره نصیری[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۹/۰۵

چکیده

افزایش نگرانی‌های جهانی درباره محیط‌زیست، تقاضا برای پژوهش‌های بیشتر در زمینه ایجاد ارزش افشاهای زیست‌محیطی برای ذی‌نفعان و یکپارچگی ساختار حاکمیت شرکتی را به‌وجود آورده است. بنابراین، هدف این پژوهش بررسی تجربی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی است. در این پژوهش ۴۲ شرکت در صنایع محصولات شیمیایی و مواد و محصولات دارویی عضو بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، می‌توان گفت تنوعی در اندازه هیئت‌مدیره شرکت‌های ایرانی وجود ندارد و حضور مدیران غیرموظف در هیئت‌مدیره شرکت‌ها منجر به افزایش سطح افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها نمی‌شود. اما، تفکیک وظایف مدیر عامل از رئیس هیئت‌مدیره در شرکت‌های ایرانی منجر به کنترل بیشتر می‌شود و به دنبال آن افشای بیشتر اطلاعات زیست‌محیطی صورت می‌گیرد.

واژه‌های کلیدی: اندازه هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی نقش مدیر عامل، افشاء اطلاعات زیست‌محیطی.

۱- استاد گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. (نویسنده اصلی و مسوول مکاتبات) shkhajavi@gmail.com
۲- دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۳- کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، ایران.

Archive of SID
www.SID.ir

۱- مقدمه

نظریه نمایندگی و راهنماهای شرکت، نظام حاکمیت شرکتی مناسبی را برای افشاء شفاف‌تر اطلاعات درباره شرکت پیشنهاد می‌دهند. حاکمیت شرکتی ضعیف منجر به کاهش اطمینان بازار می‌شود. بنابراین، بررسی ارکان حاکمیت شرکتی دارای اهمیت است. افشای اطلاعات وسیله‌ای مهم و اثربخش برای حمایت از سهامداران و در نتیجه قلب حاکمیت شرکتی است. افشای بیشتر اطلاعات منجر به کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی و تضاد منافع بین سهامداران و مدیریت می‌شود. انواع متفاوتی از اطلاعات در گزارش‌های مالی افشاء می‌شود که در این پژوهش به بررسی اطلاعات زیست‌محیطی پرداخته شده است (هتای[۱] و همکاران، ۲۰۱۲).

افشاء زیست‌محیطی یکی از پدیده‌هایی است که به‌وسیله شرکت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد (گری[۲] و همکاران، ۲۰۰۱) و تحت تأثیر عوامل توضیحی متفاوتی قرار دارد. بسیاری از شرکت‌ها از طریق افشاء داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی با راهبردهای زیست‌محیطی ارتباط برقرار می‌کنند (برامر و پاولین[۳]، ۲۰۰۸). گزارشگری زیست‌محیطی نشان‌دهنده وسیله‌ای برای تهیه اطلاعات زیست‌محیطی برای سهامداران و انعکاس عملکرد محیط زیست و مباحث شرکتی مربوط به محیط زیست است (شیرر[۴]، ۲۰۰۲). بر اساس نظریه نمایندگی، شرکت‌ها مسئول گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی هستند، که افشای این اطلاعات در جهت منافع سهامداران انجام می‌شود (بونیامین[۵] و همکاران، ۲۰۱۰: ۵۶). کورتز و پنسردا[۶] (۲۰۱۰) معتقدند که افشای اطلاعات زیست‌محیطی بخشی از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها است و اگر موجب تخریب محیط زیست شود، پاسخ‌گویی آن به عهده شرکت‌ها است. مسأله اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها است.

۲- مبانی نظری

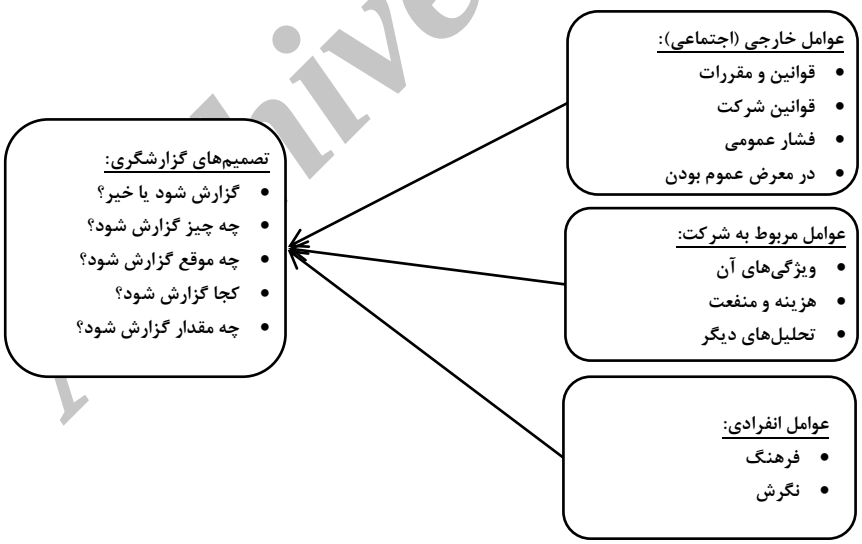
۲-۱- افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها

گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، پدیده جدیدی نیست و به ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد در کشور مصر برمی‌گردد (اندرسون[۷]، ۱۹۸۹). دیگن و رنکین[۸] (۱۹۹۶) افشاء زیست‌محیطی را به این صورت تعریف می‌کنند: «افشای اطلاعات مسئولیت اجتماعی شامل افشای اطلاعات مربوط به تقابل بین سازمان و محیط اجتماعی و فیزیکی مربوط به آن است» (دیگن و رنکین، ۱۹۹۶: ۵۱). برخلاف جنبه‌های دیگر مسئولیت اجتماعی شرکت، گزارشگری زیست‌محیطی تقریباً، ویژگی جدیدی از گزارشگری مالی شرکت‌ها است. برتلوت[۹] و همکاران (۲۰۰۳) افشاء زیست‌محیطی شرکت را به این صورت بیان کردند: «مجموعه‌ای از اطلاعات که مربوط به کاربردهای مالی گذشته،

Archive of SID
www.SID.ir

حال و آینده شرکت که ناشی از تصمیمات و فعالیت‌های مدیریت محیطی شرکت است، می‌شود» (برتلوت و همکاران، ۲۰۰۳: ۲). در پژوهش حاضر همانند پژوهش گری و همکاران (۱۹۸۷) افشاء اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها به این صورت تعریف می‌شود: فرآیند انتشار اطلاعات درباره تأثیر فعالیت‌های اقتصادی شرکت‌ها که بر محیط طبیعی می‌گذارد و موجب توسعه پاسخ‌گویی شرکت‌ها به ذی‌نفعان می‌شود.

تقاضای سهامداران برای افشای اطلاعات مربوط به محیط زیست رو به افزایش است، بنابراین، لازم است که شرکت‌ها به تعدیل فعالیت‌های خود از طریق ارتباط برقرار کردن عملیات خود با ابعاد زیست‌محیطی نسبت به محدود کردن خود با برقراری ارتباط فقط با ابعاد اقتصادی، بپردازند (کورمیر[10] و همکاران، ۲۰۱۱: ۱۲۷۷). بنابراین، افشای اطلاعات زیست‌محیطی همان طور که دارای ابعاد اقتصادی است، دارای ابعاد اجتماعی نیز است (بوهر و فریدمن[11]، ۲۰۰۱: ۲۹۴). بر این اساس، افشای اطلاعات زیست‌محیطی وسیله مهمی برای مخابره تأثیر فعالیت‌های زیست‌محیطی شرکت‌ها بر گروه‌های مختلف سهامداران است (گری و همکاران، ۱۹۹۶). لی و هاتچینسون[12] (۲۰۰۵) عواملی که می‌توانند بر تصمیم‌های گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی تأثیر گذارند را بیان کردند که در شکل (۱) ارائه شده‌اند.

شکل ۱- عوامل مربوط به تصمیم‌های گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی

منبع: لی و هاتچیسون، ۲۰۰۵: ۸۶

Archive of SID
www.SID.ir

افشای داوطلبانه، ارائه اطلاعاتی فراتر از تعهدات قانونی است که به‌وسیله نهادهای قانونگذار تدوین شده است. شرکت‌هایی که به طور داوطلبانه اطلاعاتی را افشاء می‌کنند که به‌وسیله مراجع قانونگذار اجباری برای افشای آن وجود ندارد، برای برآورده کردن انتظارات فعالان بازار تلاش می‌کنند و از این رو به واسطه افشای اطلاعات اضافی می‌توانند معامله‌گران بیشتری را جذب خود کنند (مدهانی[۱۳]، ۲۰۰۹: ۶۵). افشای داوطلبانه به عنوان یک سازوکار مکمل کلیدی برای سازوکار حاکمیت شرکتی و سیستم گزارشگری است که باعث کاهش هزینه‌های مرتبط با عدم‌تقارن اطلاعاتی می‌شود (گیسبرت کلمنته و ناوالاس لابات[۱۴]، ۲۰۰۹). در این میان شرکت‌هایی که از ویژگی‌های حاکمیت شرکتی برتری برخوردارند با افشای بیشتر اطلاعات داوطلبانه به خصوص اطلاعات مربوط به فعالیت زیست‌محیطی خود می‌توانند در کاهش هزینه‌هایی مانند هزینه عدم‌تقارن اطلاعاتی و نمایندگی نقش قابل‌توجهی را ایفا نمایند.

حاکمیت شرکتی

تعریف‌های گسترده‌تر از حاکمیت شرکتی نشان می‌دهند که شرکت‌ها در برابر کل جامعه، نسل‌های آینده و منابع طبیعی (محیط زیست) مسئولیت دارند. در این دیدگاه، نظام حاکمیت شرکتی موانع و اهرم‌های تعادل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی برای شرکت‌ها است که تضمین می‌کند آن‌ها مسئولیت خود را نسبت به تمام ذی‌نفعان انجام می‌دهند و در تمام زمینه‌های فعالیت تجاری، به صورت مسئولانه عمل می‌کنند (حساس‌یگانه، ۱۳۸۵: ۳۳).

طبق گفته جنسن و مکلینگ[۱۵] (۱۹۷۶)، جدایی مالکیت و کنترل می‌تواند موجب هزینه‌های نمایندگی شود. یکی از بهترین راه‌ها برای کاهش این هزینه‌ها، به کارگیری حاکمیت شرکتی با معیارهایی که بتوانند مؤثر واقع شود، است (جوژ[۱۶] و همکاران، ۲۰۰۳). در این پژوهش برای سنجش ویژگی‌های حاکمیت شرکتی از سه سازوکار اندازه هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره و دوگانگی نقش مدیر عامل استفاده شده است.

۲-۲- اندازه هیئت‌مدیره

اندازه هیئت‌مدیره، یکی از سازوکارهای نظام راهبری شرکت است که در پژوهش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. اغلب پژوهشگران دریافته‌اند که اندازه هیئت‌مدیره از دو راه زیر موجب بهبود عملکرد شرکت می‌شود (مقدم و مؤمنی‌یانسری، ۱۳۹۱: ۱۲۶):

۱) نیاز بیشتر شرکت به ایجاد و برقراری ارتباط با محیط بیرون شرکت

۲) مسئولیت اجرایی بیشتر در شرکت‌ها

Archive of SID
www.SID.ir

چن و جاگی[17] (۲۰۰۱) معتقدند که افزایش اعضای هیئت‌مدیره احتمال عدم‌تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد. طبق نظریه نمایندگی هر چه هیئت‌مدیره بزرگ‌تر باشد، دارای ظرفیت نظارتی قوی‌تر است (جان و سنبت[18]، ۱۹۹۸: ۳۸۵) و بنابراین، به عنوان ابزار اثربخشی در نظارت بر عملکرد مدیران است. به این معنی که در هیئت‌مدیره‌ای که دارای اعضای بیشتری است انتظار می‌رود نظارت بیشتری انجام شود و به دنبال آن اطلاعات بیشتری از جمله اطلاعات زیست‌محیطی افشا شود.

۲-۳- استقلال هیئت‌مدیره

فاما و جنسن[19](۱۹۸۳) اعتقاد دارند که هر چه استقلال هیئت‌مدیره بیشتر باشد، نظارت بر فرصت‌های مدیریتی بیشتر مؤثر خواهد بود و هم‌چنین، مدیران خارج از هیئت‌مدیره می‌توانند ارزش شرکت را تقویت کنند. فورکر[20] (۱۹۹۲) به این نتیجه رسید که هر چه استقلال هیئت‌مدیره بیشتر باشد، موجب افزایش در کیفیت نظارت می‌شود و منافع حاصل از محدود کردن استفاده از اطلاعات را کاهش می‌دهد (فورکر، ۱۹۹۲: ۱۱۲). درصد استقلال مدیران به عنوان یک عامل اصلی و تأثیرگذار افشاء اداوطلبانه شرکت‌ها در نظر گرفته می‌شود (باراکو[21] و همکاران، ۲۰۰۶: ۱۱۱) استقلال مدیران در ارتباط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها است (وب[22]، ۲۰۰۴: ۲۵۹) و هم‌چنین، موجب افشای اطلاعات زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت‌های می‌شود.

۲-۴- دوگانگی نقش مدیر عامل

اگر مدیر عامل و رئیس هیئت‌مدیره یک شخص باشند، دوگانگی نقش مدیر عامل وجود دارد و در این حالت مدیر عامل به طور بالقوه اختیارات بیشتری دارد (آقایی و چالاکی، ۱۳۸۸: ۷). پژوهشگرانی مانند جنسن[23] (۱۹۹۳) از جدایی نقش مدیر عامل و رئیس هیئت‌مدیره برای جلوگیری از تضاد منافع طرفداری می‌کنند. طرفداران نظریه نمایندگی ضمن تأکید بر تفکیک وظایف رئیس هیئت‌مدیره از مدیر عامل اظهار می‌کنند که رئیس هیئت‌مدیره باید در عین عضویت هیئت‌مدیره از امور جاری شرکت مستقل باشد و به این ترتیب کنترل بهتری بر برنامه‌های پرخطر مدیر عامل داشته باشد. تفکیک این دو نقش بین دو فرد مجزاء موجب نظارت بیشتر بر اهداف، افشاء گزارش‌های مربوط به اطلاعات خاص شرکت و شرایط مدیریتی شرکت همانند اطلاعات عملکرد زیست‌محیطی و اطلاعات مربوط به مدیریت زیست‌محیطی می‌شود (اینسیو[24]، ۲۰۱۲: ۲۸۲).

Archive of SID
www.SID.ir

۳- پیشینه پژوهش

۳-۱- پیشینه خارجی

برانکو و رادریجس[۲۵] (۲۰۰۸) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر افشاء مسئولیت اجتماعی ۴۹ شرکت پرتقالی در سال ۲۰۰۳ پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بین اندازه شرکت‌ها و فشار رسانه‌ها با افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد اما بین سطح فعالیت‌های بین‌المللی شرکت‌ها، حساسیت محیط زیستی، نوع صنعت، سودآوری و اهرم مالی با افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

پارسا و کوهی[۲۶] (۲۰۰۸) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر افشاء اطلاعات اجتماعی ۹۰ شرکت انگلیسی در بازه زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۱ پرداختند. نتایج پژوهش آنان بیانگر این است که سن شرکت با گزارشگری اجتماعی رابطه‌ای ندارد. نتایج هم‌چین نشان می‌دهد که پیشینه صنعت و اندازه شرکت با سطح افشاء اجتماعی در ارتباط است.

ریورت[۲۷] (۲۰۰۹) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار اسپانیا در بازه زمانی ۲۰۰۶-۲۰۰۵ پرداخت. با بررسی نمونه‌ای حاوی ۴۶ مشاهده، نتایج پژوهش وی بیانگر این است که اندازه شرکت، حساسیت صنعت و فشار رسانه با افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها ارتباط معنادار وجود دارد اما بین سودآوری و اهرم با افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها رابطه‌ای وجود ندارد.

مونتریو و ایبارجازمن[۲۸] (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین برخی ویژگی‌های شرکت و افشای اطلاعات زیست‌محیطی ۱۰۹ شرکت پرتقالی در بازه زمانی ۲۰۰۴-۲۰۰۲ پرداختند. نتایج پژوهش آنان بیانگر این بود که بین اندازه شرکت‌ها و عضویت شرکت‌ها در بازار سهام با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین مالکیت خارجی و تأییدیه محیط زیستی با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی رابطه معناداری وجود ندارد.

ابورایا[۲۹] (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و افشای اطلاعات زیست‌محیطی ۲۲۹ شرکت انگلیسی در بازه زمانی ۲۰۰۷-۲۰۰۴ پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد که بین افشای اطلاعات زیست‌محیطی و اندازه هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره، میزان تحصیلات هیئت‌مدیره، استقلال کمیته حسابرسی و تمرکز مالکیت رابطه معناداری وجود ندارد. هم‌چنین، نتایج پژوهش ابورایا بیانگر وجود رابطه منفی معناداری بین افشای اطلاعات زیست‌محیطی و دوگانگی نقش مدیر عامل است.

اینسیو (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی رابطه بین گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی و برخی ارکان حاکمیت شرکتی ۶۴ شرکت رومانیایی در سال ۲۰۱۰ پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد

Archive of SID
www.SID.ir

که بین استقلال هیئت‌مدیره و گزارشگری زیست‌محیطی رابطه مثبت و معنادار و بین اندازه هیئت‌مدیره با گزارشگری زیست‌محیطی رابطه منفی و معناداری وجود دارد اما بین دوگانگی نقش مدیر عامل با گزارشگری اطلاعات زیست‌محیطی رابطه معناداری وجود ندارد.

هتای و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر افشای اطلاعات زیست‌محیطی و اجتماعی در کشور مالزی پرداختند. با بررسی نمونه‌ای متشکل از ۱۲۰ مشاهده در بازه زمانی ۲۰۰۵-۱۹۹۶ مشاهده کردند که بین اندازه هیئت‌مدیره و استقلال هیئت‌مدیره با افشای اطلاعات زیست‌محیطی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

کورمیر و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و افشای اجباری زیست‌محیطی در ۱۷۲ شرکت غیرمالی پرداخت. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که افشای اجباری اطلاعات زیست‌محیطی با وجود حاکمیت شرکتی قوی با تجزیه و تحلیل مجموعه اطلاعات ارتباط ندارد اما برای شرکت‌های با حاکمیت شرکتی ضعیف در ارتباط است.

۳-۲- پیشینه داخلی

پژوهش حاضر نخستین پژوهشی است که به بررسی ارتباط میان سازوکارهای حاکمیت شرکتی و افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی می‌پردازد. بنابراین، در زیر برخی از پژوهش‌های مرتبط با متغیرهای این مقاله ذکر می‌شود.

طالب‌نیا و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی ارزیابی کمیت و ماهیت افشای اطلاعات حسابداری زیست‌محیطی و اجتماعی ۶۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۸۵ پرداختند. یافته‌های پژوهش آنان نشان داد که شرکت‌های ایرانی ترجیح می‌دهند اطلاعات زیست‌محیطی و اجتماعی را در گزارش هیئت‌مدیره به شکل اطلاعات اخباری افشاء کنند. بیشترین افشاء در بخش منابع انسانی و سپس در بخش محصولات و خدمات بوده است. هم‌چنین، نتایج نشان داد که شرکت‌ها تمایل دارند اخبار بی‌طرفانه سپس اخبار خوب را بیشتر از اخبار بد افشاء کنند.

عباسی و محمدی (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی گزارشگری مالی عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌های آلاینده پرداختند. آن‌ها با بررسی ۴۷ شرکت بورسی در بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۸۱ به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های آلاینده حداقل در ۵۰ درصد از مشاهدات، عملکرد مالی زیست‌محیطی خود را در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی و گزارش‌های هیئت‌مدیره به مجمع عمومی صاحبان سهام افشاء کرده‌اند.

Archive of SID
www.SID.ir

حیدرپور و قرنی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر حسابداری زیست‌محیطی بر شاخص‌های مالی و عملیاتی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که حسابداری محیط زیست بر شاخص‌های مالی و عملیاتی شرکت‌ها شامل میزان تولید شرکت‌های تولیدی، میزان کاهش تولید ضایعات، کمک‌های بلاعوض فنی بیرون از سازمان به شرکت‌های تولیدی، نوع کالای تولیدشده و نسبت بدهی خدمات به کل بدهی این نوع شرکت‌ها تأثیر دارد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش کاربردی است. طرح پژوهش آن از نوع شبه‌تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) است. از روش پس‌رویدادی زمانی استفاده می‌شود که پژوهشگر پس از وقوع رویدادها به بررسی موضوع می‌پردازد، افزون بر این، امکان دستکاری متغیرهای مستقل وجود ندارد (نمازی، ۱۳۸۹: ۳۵).

در پژوهش حاضر، جامعه آماری مورد نظر شامل کلیه شرکت‌های عضو در دو صنعت محصولات شیمیایی، و مواد و محصولات دارویی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ می‌باشند. شرکت‌ها باید دارای شرایط ذیل باشند:

۱) شرکت‌های منتخب جزء شرکت‌های واسطه‌گری مالی، هلدینگ‌ها، لیزینگ‌ها و بانک‌ها نباشند.
۲) اطلاعات مورد نیاز شرکت‌ها در دسترس باشند.
۳) شرکت‌های مورد بررسی در دوره پژوهش تغییر سال مالی نداده باشند.

با در نظر گرفتن شرایط فوق، نمونه آماری پژوهش شامل ۴۲ به عبارتی ۳۳۶ (سال- شرکت) به عنوان نمونه آماری انتخاب شده است؛ که در این میان ۲۰ شرکت از صنعت محصولات شیمیایی و ۲۲ شرکت از صنعت مواد و محصولات دارویی انتخاب شده است.

داده‌های مورد نیاز پژوهش با مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران موجود در سامانه‌های مدیریت پژوهش سازمان بورس اوراق بهادار تهران و سیستم جامع اطلاع رسانی ناشران گردآوری شده است و پس از آماده سازی داده‌ها در نرم افزار EXCEL نسخه ۲۰۱۳، تجزیه و تحلیل نهایی با نرم افزارهای آماری SPSS نسخه ۱۹ و E-views نسخه ۸ انجام شده است.

Archive of SID
www.SID.ir

۵- فرضیه پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش فرضیه‌های زیر در نظر گرفته شده‌اند:

فرضیه اول: بین اندازه هیئت‌مدیره و افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین استقلال هیئت‌مدیره و افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین دوگانگی نقش مدیر عامل و افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

۶- متغیرهای پژوهش

مدل ۱ پژوهش به صورت زیر است:

مدل (۱)

$$CED = \beta_0 + \beta_1 BSIZE + \beta_2\ BIND + \beta_3\ CEO + \beta_4\ SIZE + \beta_5 LEV + \beta_6\ PROF + \varepsilon$$

CED: افشای اطلاعات زیست‌محیطی؛

BSIZE: اندازه هیئت‌مدیره؛

BIND: استقلال هیئت‌مدیره؛

CEO: دوگانگی نقش مدیر عامل؛

SIZE: اندازه شرکت؛

LEV: اهرم مالی؛

PROF: سودآوری.

در این پژوهش، از سه دسته متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی استفاده می‌شود.

۶-۱- متغیر وابسته

۶-۱-۱- افشاء اطلاعات زیست‌محیطی (CED)

سطح افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی بر اساس شاخص‌های پیشنهادی به‌وسیله ابورایا (۲۰۱۲) اندازه‌گیری می‌شود. از آنجا که گزارشات سالانه عمده‌ترین منبع افشای اطلاعات شرکت‌ها تلقی می‌شود (روف و عبدالله آل[۳۰]، ۲۰۱۱: ۱۳۰)، در این پژوهش به‌منظور بررسی سطح افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها به گزارشات سالانه ارائه شده به‌وسیله شرکت‌ها اکتفا

Archive of SID
www.SID.ir

می‌شود. برای اندازه‌گیری سطح افشای داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی، چک‌لیست ابورایا مورد استفاده قرار می‌گیرد. شاخص‌ها در شش بخش کلی (شامل ۳۴ شاخص) که در ضمیمه پژوهش بیان شده است، تعیین شدند. سیستم وزنی به هر قلم گزارش شده یک امتیاز تعلق می‌گیرد. امتیاز افشای اطلاعات زیست‌محیطی از تقسیم مجموع امتیازهای حاصله از ۶ بخش بر کل امتیاز قابل دریافت یعنی ۳۴ به‌دست می‌آید.

۶-۲- متغیرهای مستقل

۶-۲-۱- اندازه هیئت‌مدیره (BSIZE)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های اینسیو (۲۰۱۲)، ابورایا (۲۰۱۲)، هتای و همکاران (۲۰۱۲) و مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۴) برای محاسبه اندازه هیئت‌مدیره، تعداد اعضای موجود در هیئت‌مدیره شرکت‌ها محاسبه شده است.

۶-۲-۲- استقلال هیئت‌مدیره (BIND)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های برامبر و پاولین (۲۰۰۸)، اینسیو (۲۰۱۲)، ابورایا (۲۰۱۲)، هتای و همکاران (۲۰۱۲) و موسوی و همکاران (۱۳۹۴) برای محاسبه استقلال هیئت‌مدیره، از نسبت تعداد مدیران غیرموظف به کل اعضای هیئت‌مدیره استفاده شده است.

۶-۲-۳- دوگانگی نقش مدیر عامل (CEO)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های اینسیو (۲۰۱۲)، ابورایا (۲۰۱۲) و موسوی و همکاران (۱۳۹۴) از متغیر مجازی دوگانگی نقش مدیر عامل به این صورت که اگر مدیر عامل رئیس هیئت‌مدیره باشد، عدد یک و در غیراین صورت عدد صفر را اختیار می‌کند، استفاده شده است.

۶-۳- متغیرهای کنترلی

۶-۳-۱- اندازه شرکت (SIZE)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های برامر و پاولین (۲۰۰۸)، ابورایا (۲۰۱۲)، هتای و همکاران (۲۰۱۲) و مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۴) برای محاسبه اندازه شرکت، لگاریتم طبیعی فروش شرکت‌ها محاسبه شده است.

۶-۳-۲- اهرم مالی (LEV)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های برامر و پاولین (۲۰۰۸)، ابورایا (۲۰۱۲)، هتای و همکاران (۲۰۱۲) و مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۴) برای محاسبه اهرم مالی، نسبت از تقسیم مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها محاسبه شده است.

Archive of SID
www.SID.ir

۶-۳-۳- سودآوری (PROFITABILITY)

در این پژوهش، مطابق پژوهش‌های برامر و پاولین (۲۰۰۸)، ابورایا (۲۰۱۲)، هتای و همکاران (۲۰۱۲) و مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۴) برای محاسبه سودآوری، از تقسیم سودخالص بر مجموع دارایی‌ها محاسبه شده است.

۷- یافته‌های پژوهش

۷-۱- آمار توصیفی

جدول ۱ آمارهای توصیفی تمامی متغیرهای استفاده شده در آزمون تجربی پژوهش را نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود شاخص افشاء داوطلبانه اطلاعات زیست‌محیطی از ۰ الی ۱۵ متغیر است؛ از آنجا که میزان میانه آن ۶ و میانگین آن ۶/۳۳ است، توزیع تقریباً متقارن می‌باشد.

جدول ۱- آمارهای توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	کمینه	بیشینه
افشاء داوطلبانه اطلاعات زیست محیطی	۶/۳۳	۶	۰	۱۵
اندازه هیئت‌مدیره	۵/۰۵۴	۵	۵	۹
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۶۳۵	۰/۶	۰	۱
دوگانگی نقش مدیر عامل	۰/۲۲۳	۰	۰	۱
اندازه شرکت	۵/۸	۵/۷۲	۴/۸۵	۷/۴۶
اهرم مالی	۰/۶۳	۰/۶۵	۰/۰۵۷۳	۱
سودآوری	۰/۱۵۵	۰/۱۳۸	-۰/۰۹۹	۰/۶۲

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۷-۲- آمار استنباطی

به‌منظور بررسی روابط مابین هر یک از متغیرهای پژوهش با یکدیگر، از ضریب همبستگی استفاده می‌شود. جدول ۲، همبستگی را بین متغیرهای مورد استفاده در آزمون فرضیه‌های پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود بیشترین میزان همبستگی بین متغیرهای اندازه شرکت و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی (۰/۴۸۲)؛ و کمترین میزان همبستگی بین متغیرهای سودآوری و اهرم مالی (۰/۷۶۲-) وجود دارد.

Archive of SID
www.SID.ir

جدول ۲- همبستگی بین متغیرهای مربوط به آزمون فرضیه‌های پژوهش

متغیر	افشاء اطلاعات زیست محیطی	اندازه هیئت مدیره	استقلال هیئت مدیره	دوگانگی نقش مدیرعامل	اندازه شرکت	اهرم مالی	سودآوری
افشاء اطلاعات زیست محیطی	۱						
اندازه هیئت‌مدیره	۰/۰۱۷	۱					
استقلال هیئت‌مدیره	-۰/۰۴۱	-۰/۱۴۳	۱				
دوگانگی نقش مدیر عامل	۰/۱۲۵	-۰/۰۷۱	-۰/۱۶۸	۱			
اندازه شرکت	۰/۴۸۲	-۰/۰۸۵	-۰/۰۰۸	۰/۰۴۱	۱		
اهرم مالی	-۰/۰۵۴	-۰/۰۰۵	-۰/۱۶۷	۰/۰۸۴	-۰/۰۸۷	۱	
سودآوری	۰/۱۴۵	۰/۰۱۲	۰/۱۲۸	۰/۰۶۲	/۳۱۰	-۰/۷۶۲	۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، متغیر وابسته (افشاء اطلاعات زیست‌محیطی) به‌همراه متغیرهای مستقل (اندازه هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره و دوگانگی نقش مدیر عامل) و متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت، اهرم مالی و سودآوری) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج مربوط به آزمون انتخاب نوع مدل در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- نتایج حاصل از آزمون انتخاب نوع مدل فرضیه‌های پژوهش

آزمون	آماره آزمون	معناداری
آزمون چاو	۲/۷۱۳۲	۰/۰۱
آزمون هاسمن	۸/۸۴۲۴	۰/۱۸۳
آزمون بروش- پاگان	۱۱/۴۳۸	۰/۰۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۳، از آن‌جا که سطح معناداری آزمون چاو، کمتر از ۰/۰۵ است، نشان دهنده اثرات ثابت می‌باشد؛ ولی از آنجا که سطح معناداری آزمون هاسمن، بیشتر از ۰/۰۵ است و هم‌چنین، آزمون بروش پاگان، کمتر از ۰/۰۵ است، که هر دو نشان دهنده اثرات تصادفی می‌باشد؛ برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، مدل اثرات تصادفی انتخاب می‌شود. نتایج

Archive of SID
www.SID.ir

حاصل از برآورد مدل رگرسیون حداقل مربعات معمولی به روش اثرات تصادفی، در جدول ۴ ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره (P-Value)< ۰/۰۵، بیانگر این است که فرضیه H_0 که همان معنادار نبودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود. به عبارت دیگر، مدل رگرسیون برازش شده معنادار است و خطی بودن مدل تأیید می‌شود.

جدول ۴- مدل فرضیه‌های پژوهش (متغیر وابسته: افشاء اطلاعات زیست‌محیطی)

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
اندازه هیئت‌مدیره	۰/۸۸۶	۰/۵۶۸	۱/۵۶۱	۰/۱۲
استقلال هیئت‌مدیره	-۰/۰۲۸	۱/۰۰۶	-۲/۲۷۸	۰/۷۸
دوگانگی نقش مدیر عامل	۰/۸۶۸	۰/۴۱۳	۲/۱۰۴	۰/۰۳
اندازه شرکت	۳/۶۳۵	۰/۴۱۶	۸/۷۴	۰/۰۰۰۰
اهرم مالی	-۰/۷۴۶	۱/۶۲۷	-۰/۴۵۸	۰/۶۵
سودآوری	-۰/۲۶۴	۲/۳۴۷	-۰/۱۱۳	۰/۹۱
مقدار ثابت	-۱۸/۷۳۷	۴/۰۳	-۴/۶۵	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۲۲۵۹	آماره F		۱۶/۰۰۵
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۱۱۸	معناداری آماره F		۰/۰۰۰۰
خطای معیار باقیمانده‌ها	۳/۰۷	دوربین- واتسون		۲/۲۲۸

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در این مدل، ضریب تعیین ۰/۲۲۵۹ است. یعنی، تقریباً ۲۳٪ از تغییرات متغیر وابسته، به‌وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل‌توضیح است. افزون بر این، نتایج حاصل از بررسی خودهمبستگی جملات خطا با استفاده از آماره دوربین- واتسون نیز، با توجه به این‌که عدد مربوط به دوربین- واتسون مدل برابر با ۲/۲۲۸ است، بیانگر نبود خطاهای خودهمبستگی مدل است.

با توجه به نتایج حاصل از بررسی ضرایب متغیرها در جدول شماره ۴، ملاحظه می‌شود که سطح معناداری آماره t (P-Value) مربوط به متغیر اندازه هیئت‌مدیره بیشتر از ۰/۰۵ است و این بدان معناست که بین اندازه هیئت‌مدیره و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، رابطه معناداری وجود ندارد. سطح معناداری آماره t (P-Value) مربوط به متغیر استقلال هیئت‌مدیره بیشتر از ۰/۰۵ است و این بدان معناست که بین استقلال هیئت‌مدیره و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، رابطه معناداری

Archive of SID
www.SID.ir

وجود ندارد. سطح معناداری آماره t (P-Value) مربوط به متغیر دوگانگی نقش مدیر عامل کم‌تر از ۰/۰۵ است و این بدان معناست که بین دوگانگی نقش مدیر عامل و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، رابطه معناداری وجود دارد و این رابطه مثبت است. افزون بر این، سطح معناداری آماره t مربوط به متغیر کنترلی اندازه شرکت، کمتر از ۰/۰۵ است و بیانگر این است که بین اندازه شرکت و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، رابطه معناداری وجود دارد. هم‌چنین سطح معناداری آماره t مربوط به متغیرهای کنترلی اهرم مالی و سودآوری، بیشتر از ۰/۰۵ است و بیانگر این است که بین اهرم مالی و سودآوری با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین، با توجه به عدم‌وجود رابطه معنادار بین اندازه هیئت‌مدیره و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، فرضیه اول پژوهش پذیرفته نمی‌شود؛ و با توجه به عدم‌وجود رابطه معنادار بین استقلال هیئت‌مدیره و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی، فرضیه دوم پژوهش پذیرفته نمی‌شود؛ هم‌چنین، جدول شماره ۴ بیانگر این است که رابطه معنادار بین دوگانگی نقش مدیر عامل و افشاء اطلاعات زیست‌محیطی وجود دارد. بنابراین، فرضیه سوم پژوهش پذیرفته می‌شود.

۸- بحث و نتیجه‌گیری

در فرضیه اول پژوهش وجود رابطه معنادار بین اندازه هیئت‌مدیره با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی پذیرفته نمی‌شود؛ این موضوع نشان دهنده این است که بین اندازه هیئت‌مدیره شرکت‌ها و میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها ارتباطی وجود ندارد. یافته‌های این پژوهش موافق با پژوهش ابورایا (۲۰۱۲) است؛ و مغایر با پژوهش‌های مونتریو و ایبارجازمن (۲۰۱۰) و هتای و همکاران (۲۰۱۲) است که مشاهده کردند ارتباط مثبت معناداری میان اندازه هیئت‌مدیره و میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها وجود دارد. هم‌چنین مغایر با پژوهش اینسیو (۲۰۱۲) است که مشاهده کرد ارتباط منفی معناداری میان اندازه هیئت‌مدیره و میزان افشای اطلاعات وجود دارد. با توجه به این‌که به‌طور میانگین اندازه هیئت‌مدیره در شرکت‌های ایرانی ۶ نفر است و به عبارتی به میزان حداقل میزان گزارش شده به‌وسیله قانون تجارت می‌باشد؛ می‌توان گفت تنوعی در اندازه هیئت‌مدیره شرکت‌های ایرانی وجود ندارد به همین علت رابطه معناداری میان اندازه هیئت‌مدیره و سطح افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها مشاهده نشده است.

در فرضیه دوم پژوهش وجود رابطه معنادار بین استقلال هیئت‌مدیره با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی پذیرفته نمی‌شود؛ این موضوع نشان دهنده این است که بین استقلال هیئت‌مدیره شرکت‌ها و میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها ارتباطی وجود ندارد. یافته‌های این پژوهش موافق با پژوهش ابورایا (۲۰۱۲) است؛ و مغایر با پژوهش‌های اینسیو (۲۰۱۲) و هتای و همکاران

Archive of SID

www.SID.ir

(۲۰۱۲) است که مشاهده کردند ارتباط مثبت معناداری میان استقلال هیئت‌مدیره و میزان افشای اطلاعات وجود دارد. تحلیل‌ها بیانگر این است که حضور مدیران غیرموظف در هیئت‌مدیره شرکت‌ها منجر به افزایش سطح افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها نمی‌شود. این موضوع شاید به این علت باشد که مدیران غیرموظف موجود در هیئت‌مدیره شرکت‌ها به طور کارا فعالیت نمی‌کنند؛ هم‌چنین میزان تحصیلات و تجربه حرفه‌ای آنان بررسی نشده است.

در فرضیه سوم پژوهش وجود رابطه معنادار بین دوگانگی نقش مدیر عامل با افشاء اطلاعات زیست‌محیطی پذیرفته می‌شود؛ این موضوع نشان دهنده این است که بین دوگانگی نقش مدیر عامل شرکت‌ها و میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها ارتباطی وجود دارد. یافته‌های این پژوهش موافق با پژوهش ابورایا (۲۰۱۲) و اینسیو (۲۰۱۲) است. حلیل‌ها بیانگر این است که در شرکت‌هایی که مدیر عامل تنها یک سمت دارد، سطح افشای اطلاعات زیست‌محیطی آن‌ها بالاتر است. این موضوع نشان دهنده این است که تفکیک وظایف مدیر عامل از رئیس هیئت‌مدیره در شرکت‌های ایرانی منجر به کنترل بیشتر می‌شود و به دنبال آن افشای بیشتر اطلاعات زیست‌محیطی صورت می‌گیرد.

به‌طور کلی یافته‌های این پژوهش بیانگر این موضوع می‌باشد که اندازه هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره شرکت‌های ایرانی تاثیری در میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها ندارد اما دوگانگی نقش مدیر عامل در میزان افشای زیست‌محیطی تأثیر دارد.

Archive of SID

www.SID.ir

فهرست منابع

۱) آقایی، محمدعلی و پری چالاکی، (۱۳۸۸)، "بررسی رابطه بین ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۴، صص ۲۴-۲.

۲) حساس‌یگانه، یحیی، (۱۳۸۵)، "حاکمیت شرکتی در ایران"، حسابرس، شماره ۳۲، صص۳۹-۳۲.

۳) حیدرپور، فرزانه و محمد قرنی، (۱۳۹۴)، "تأثیر حسابداری زیست‌محیطی بر شاخص‌های مالی و عملیاتی شرکت‌های تولیدی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۷، شماره ۲۶، صص ۵۰-۳۹.

۴) طالب‌نیا، قدرت‌الله، راضیه علی‌خانی و مهدی مران‌جوری، (۱۳۹۱)، "ارزیابی کمّیت و ماهیت افشای اطلاعات حسابداری زیست محیطی و اجتماعی در ایران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۹، شماره ۳، صص ۶۰-۴۳.

۵) عباسی، ابراهیم و فرهاد محمدی، (۱۳۹۱)، "بررسی گزارش‌گری مالی عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌های آلاینده پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، حسابداری سلامت، دوره ۱، شماره ۱، صص ۴۶-۳۳.

۶) مشایخی، بیتا و صبری علی‌پناه، (۱۳۹۴)، "تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۴۹-۶۴.

۷) مقدم، عبدالکریم، و ابوالفضل مؤمنی‌یانسری، (۱۳۹۱)، "بررسی تأثیر برخی ویژگی‌های نظام راهبری شرکت بر تصمیم‌های ساختار سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۹، شماره ۲، صص ۱۳۶-۱۲۳.

۸) موسوی، سیدرضا، حسین جباری و عباس طالب‌بیدختی، (۱۳۹۴)، "حاکمیت شرکتی و تجدید ارائه صورت‌های مالی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۹۷-۱۱۹.

۹) نمازی، محمد، (۱۳۸۹)، پژوهش‌های تجربی در حسابداری: دیدگاه روش شناختی. چاپ دوم، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.

10) Aburaya, R. K, (2012), "The Relationship between Corporate Governance and Environmental Disclosure: UK Evidence", Doctoral thesis, Durham University. http://etheses.dur.ac.uk/3456/1/PhD_Thesis.pdf?DDD2+ [15 Sep 2014]

11) Anderson, J.W, (1989), "Corporate Social Responsibility", New York: Quorum Books.

Archive of SID
www.SID.ir

12) Barako, D. G. and Hancock, P. and Izan, H. Y, (2006), "Factors Influencing Voluntary Corporate Disclosure by Kenyan Companies", Corporate Governance: An international Journal, 14(2), PP. 303-327.
13) Berthelot, S. and Cormier, D. and Magnan, M, (2003), "Environmental Disclosure Research: Review and Synthesis", Journal of Accounting Literature, 22(1), PP. 1-44.
14) Brammer, S. and Pavelin, S, (2008), "Factors Influencing the Quality of Corporate Environmental Disclosure", Business Strategy and The Environment, 17(2), PP. 120-136.
15) Branco, M. C. and Rodrigues, L.L, (2008), "Factors Influencing Social Responsibility Disclosure by Portuguese Companies", Journal of Business Ethics, 83(4), PP. 685-701.
16) Buhr, N. and Freedman, M, (2001), "Culture, Institutional Factors and Differences in Environmental Disclosure Between Canada and The United States", Critical Perspectives On Accounting, 12(3), PP. 293-322.
17) Buniamin, S. and Alrazi, B. and Johari, N. and Rahman, N, (2010), "Corporate Governance Practices and Environmental Reporting of Companies in Malaysia: Finding Possibilities of Double Thumbs Up", Journal Pengurusan, 32(1), PP. 55-71.
18) Chen, C. J. P. and Jaggi B, (2001), "Association between Independent Non-Executive Directors, Family Control and Financial Disclosures in Hong Kong", Journal of Accounting and Public Policy, 19(4), PP. 285-310.
19) Cormier, D. and Ledoux, M.J. and Magnan, M, (2011), "The Informational Contribution of Social and Environmental Disclosures for Investors", Management Decision, 49(8), PP. 1276-1304.
20) Cormier, D., Lapointe-Antunes, P., & Magnan, M, (2015), "Does Corporate Governance Enhance the Appreciation of Mandatory Environmental Disclosure by Financial Markets?", Journal of Management & Governance, 19(4), PP. 897-925.
21) Cortez, M.A.A. and Penacerrada, N.T, (2010), "Is it Beneficial to Incur Environmental Cost? A Case Study of Toyota Motors Corporation, Japan", Journal of International Business Research, 9(2), PP. 113-137.
22) Deegan, C. and Rankin, M, (1996), "Do Australian Companies Report Environmental News Objectively? An Analysis of Environmental Disclosures by Firms Prosecuted Successfully by The Environmental Protection Authority", Accounting, Auditing and Accountability Journal, 9(2), PP. 50-67.
23) Fama, E. F. and Jensen, M.C, (1983), "Separation of Ownership and Control", Journal of Law and Economics, 26(2), PP. 301-325.
24) Forker, J. J, (1992), "Corporate Governance and Disclosure Quality", Accounting and Business Research, 22(86), PP. 111-124.
25) Gisbert Clemente, A. and Navallas Labat, B, (2009), "Corporate Governance Mechanisms and Voluntary Disclosure. The Role of Independent Directors in the Boards of Listed Spanish Firms", Universidad Autónoma de Madrid, Faculty of Economics. http://pendientedemigracion.ucm.es/centros/cont/descargas/documento16048.pdf [28 Sep 2014]
26) Gray, R. and Javad, M. and Power, D. M. and Sinclair C. D, (2001), "Social and Environmental Disclosure and Corporate Characteristics: A Research Note and Extension", Journal of Business Finance and Accounting, 28(3-4), PP. 327-356.

Archive of SID
www.SID.ir

27) Gray, R. and Owen, D. L. and Maunders, K.T, (1987), "Corporate Social Reporting: Accounting and Accountability", London, UK: Prentice-Hall International Ltd.
28) Gray, R. and Owen, D. L. and Adams, C, (1996), "Accounting and Accountability: Changes and Challenges in Corporate and Social Reporting", London: Prentice-Hall Europe.
29) Htay, S. N. N. and Rashid, H. M. A. and Adnan, M. A. and Meera, A. K. M, (2012), "Impact of Corporate Governance on Social and Environmental Information Disclosure of Malaysian Listed Banks: Panel Data Analysis", Asian Journal of Finance & Accounting, 4(1), PP. 1-24.
30) Ienciu, I. A, (2012), "The Relationship between Environmental Reporting and Corporate Governance Characteristics of Romanian Listed Entities", Accounting and Management Information Systems, 11(2), PP. 267-294.
31) Jensen, M. C, (1993), "The Modern Industrial Revolution, Exit, and the Failure of Internal Control Systems", The Journal of Finance, 48(3), PP. 831-880.
32) Jensen, M. C. and Meckling, W. H, (1976), "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure", Journal of Financial Economics, 3(4), PP. 305-360.
33) John, K. and Senbet, L. W, (1998), "Corporate Governance and Board Effectiveness", Journal of Banking and Finance, 22(4), PP. 371-403.
34) Judge, W. Q. and Naoumova, I. and Koutzevol, N, (2003), "Corporate Governance and Firm Performance in Russia: an Empirical Study", Journal of World Business, 38(4), PP. 385-396.
35) Lee, T. and Hutchison, P, (2005), "The Decision to Disclose Environmental Information: a Research Review and Agenda", Advances in Accounting, 21(1), PP. 83-111.
36) Madhani, P. M, (2009), "Role of Voluntary Disclosure and Transparency in Financial Reporting", The Accounting World, 7(6), PP. 63-66.
37) Monteiro, S. M. S. and Aibar-Guzmán, B, (2010), "Determinants of Environmental Disclosure in The Annual Reports of Large Companies Operating in Portugal", Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 17(4), PP. 185-204.
38) Parsa, S. and Kouhy, R, (2008), "Social Reporting by Companies Listed On the Alternative Investment Market", Journal of Business Ethics, 79(3), PP. 345-360.
39) Reverte, C, (2009), "Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure Ratings by Spanish Listed Firms", Journal of Business Ethics, 88(2), PP. 351-366.
40) Rouf, A. and Abdullah-Al, H, (2011), "Ownership Structure and Voluntary Disclosure in Annual Reports of Bangladesh", The Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences, 5(1), PP. 129-139.
41) Shearer, T, (2002), "Ethics and Accountability: from the for-itself to the for-the-other", Accounting, Organizations and Society, 27(6), PP. 541-575.
42) Webb, E, (2004), "An Examination of Socially Responsible Firms' Board Structure", Journal of Management and Governance, 8(3), PP. 255-277.

Archive of SID
www.SID.ir

ضمیمه

چک‌لیست افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها

سیاست‌های زیست‌محیطی

- اظهارات واقعی از سیاست‌های زیست‌محیطی
- گروه‌ها یا موقعیت‌هایی برای مدیریت زیست‌محیطی یا ایمنی
- برآورد گذشته، حال یا آینده از سرمایه و هزینه‌های عملیاتی برای حفاظت یا بازسازی محیط زیست
- سرمایه‌گذاری زیست‌محیطی و ارزیابی سرمایه‌گذاری‌ها
- تأمین مالی برای امکانات و تجهیزات کنترل‌کننده آلودگی
- مخارج تحقیق و توسعه برای کاهش آلودگی
- تأثیر پژوهش‌های زیست‌محیطی
- تدارکات و الزامات احتمالی زیست‌محیطی
- حفاظت از منابع طبیعی
- صرفه‌جویی و حفظ انرژی
- سیاست‌های بهداشتی و ایمنی
- سیاست‌های زیباسازی و محوطه‌سازی

محصولات و فرآیندهای مرتبط با مسائل زیست‌محیطی

- انتشار آلودگی و تخلیه پساب‌ها
- زباله
- بسته‌بندی
- بازیافت
- محصولات و توسعه محصولات
- استفاده بهینه از مواد در فرآیند تولید
- بهینه‌سازی مصرف انرژی در محصولات
- ایمنی محصولات

رعایت استانداردها و قوانین زیست‌محیطی

- بحث و بررسی درباره قوانین و الزامات زیست‌محیطی
- پیروی از قوانین و مقررات آلودگی
- پیروی از قوانین و مقررات بهداشت و ایمنی
- وضعیت انطباق با استانداردهای زیست‌محیطی و یا بهداشت و ایمنی

حسابرسی زیست‌محیطی

- تأییدداخلی یا خارجی، بررسی، هدف‌گذاری، حسابرسی و ارزیابی عملکرد زیست‌محیطی و یا افشای زیست‌محیطی

Archive of SID
www.SID.ir

ثبات

- هر گونه اشاره‌ای به ثبات
- هر گونه اشاره‌ای به توسعه ثبات

دیگر اطلاعات مرتبط زیست‌محیطی

- دریافت جایزه برای برتری حفاظت از محیط زیست و ایمنی
- حفاظت از محیط زیست؛ به عنوان مثال مبارزه با آفات
- حفاظت از حیات وحش
- حمایت از مبارزات ضد زاد و ولد
- آموزش و تعلیم زیست‌محیطی
- اقدامات و پرونده‌های زیست‌محیطی علیه شرکت
- هرگونه مسائل زیست‌محیطی به غیر از موارد فوق

یادداشت‌ها

[1] Htay
[2] Gray
[3] Brammer and Pavelin
[4] Shearer
[5] Buniamin
[6] Cortez and Penacerrada
[7] Anderson
[8] Deegan and Rankin
[9] Berthelot
[10] Cormier
[11] Buhr and Freedman
[12] Lee and Hutchison
[13] Madhani
[14] Gisbert Clemente and Navallas Labat
[15] Jensen and Meckling
[16] Judge
[17] Chen and Jaggi
[18] John and Senbet
[19] Fama and Jensen
[20] Forker
[21] Barako
[22] Webb
[23] Jensen
[24] Ienciu
[25] Branco and Rodrigues
[26] Parsa and Kouhy
[27] Reverte
[28] Monteiro and Aibar-Guzmán
[29] Aburaya
[30] Rouf and Abdullah-Al

Archive of SID
www.SID.ir